

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis

Reiffenstuel, Anaklet

Monachii, 1699

VI. De Cohabitatione, & onere Debiti Conjugalis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40206

ob fornicationem ab ea factam, licitum est dimittere uxorem, & aliam ducere. Resp. negando consequentiam: nam ly, nisi ob fornicationem, refertur solum ad prius, ac denotat, ob eam esse licitam dimissionem uxoris quoad thorum & cohabitationem: (g) non autem inde sequitur, esse licitam dissolutionem Matrimonij quoad vinculum ob causam fornicationis; prout semper intellexit, docuit, & docet S. Mater Ecclesia. Alioquin certe lata porta aperiretur adulterijs, ut sic conjuges, cæteroquin malè cohabitantes, possent hoc titulo separari, atque alijs pro libitu nubere.

QUÆSTIO VI.

De Cohabitatione, & onere Debiti Conjugalis.

Obligatio
conjugum,
ad quæ ge-
neratim se
extendat?

66. **C**um Matrimonium à DEO institutum fuerit ad legitimam generis humani conservationem, ipsiusque Ecclesiæ propagationem, ac proinde finis ejus principalior sit Bonum prolis: hinc generatim ad duo sese extendit obligatio conjugum, videlicet ad mutuam cohabitationem, & ad redditionem debiti conjugalis. Proinde, ut intelligatur, quæ, & quanta sit ejusmodi obligatio, sit

Conjuges
tenentur co-
habitare in
eadem do-
mo, mensa,
& lecto.

67. CONCL. I. Tenentur conjuges simul cohabitare in eadem domo, mensa, & lecto; quæ quidem obligatio descendit tum ex Jure Divino, tum ex natura contractus conjugalis. Hinc siquidem Gen. 2. dicitur: *Quamobrem relinquet homo patrem suum, & matrem, & adhaerebit uxori suæ: & erunt duo in carne una.* Idem patet ex definitione Matrimonij, ibi: *individuum vita consuetudinem retinens.* Proinde

Maritus, an
possit abes-
se, & quan-
do?

68. Infertur I. Quamvis maritus ratione negotij gerendi possit modico tempore abesse, id tamen non esse licitum tempore longo: nisi accedat alia gravis, & justa causa, utputà si teneatur Principem comitari in bellum; aut si hoc necessarium sit ad gubernationem Familiæ, vel conservandas res familiares. Sanchez lib. 9. de Matrim. disp. 4. n. 12. ac alij. Ratio est: quia conjuges Jure Divino tenentur cohabitare; unde cap. 1. de Conjugio leproforum, inquit Pontifex: *Cum vir & uxor una caro sint, non debet alter sine altero esse diutiùs.* Verùm cum hoc loco tempus absentia non definiatur, hinc Glossa ibidem, & Doctores censent, id arbitrio viri prudentis, pensatis absentia causis, ac periculo incontinentia, definiendum esse; alioquin post diurnam mo-
ram

nam Judex ab altero conjuge requisitus, vel, si notoriè constet, quòd vivant incontinenter, etiam ex officio, potest eos cogere ad cohabitandum. Abbas ad *cit. cap. 1. de Conjugio leprof.*

69. Infertur II. Uxorem teneri ad comitandum virum, si hic aliorum mutaverit domicilium; idque ob rationem dictam. Secùs, si vir efficiatur vagabundus, & ante contractum matrimonialem non fuisset talis: tunc enim uxor ipsum hinc inde vagantem sequi non tenetur, utpote quòd hoc foret gravissimum onus. Benè tamen, si vir more histriionum jam antè nuptias vagus extitisset: quia tunc ipsa censeretur approbasse mores suos. Abbas *loc. cit.* Fallit insuper allata doctrina, quando uxor absque gravi detrimento virum sequi non potest: tunc enim ipsum non tenetur sequi, *arg. c. Si quis inevitabili. 34. quest. 2.*

Uxor an tenetur sequi virum, mutatum domicilium?

70. Infertur III. Quòd si uxor ex causa necessaria recedit à loco priori, & aliorum transfert domicilium, etiam maritus sequi tenetur. Ita colligitur ex *cit. cap. 1. de Conjug. leprof.* ac notat Glossa ibidem: quia quoad mutua obsequia conjugalia, vir & uxor pares sunt. Est tamen inter eos nonnulla differentia: nam quia vir est caput mulieris, atque eius sic gubernare, hinc potest ad libitum eligere domicilium, teneturque uxor ipsum sequi: uxor verò, cum sit subdita marito, domicilium pro libitu mutare, vel eligere nequit: si tamen necessitate cogente id faciat, vir obtuenda jura matrimonij tenebitur eam sequi. Sanchez *lib. 1. disp. 41. n. 15. & 16.*

Et vir uxorem?

Differentia inter virum, & uxorem, quoad hoc.

71. CONCL. II. Actus conjugalis ex se est licitus; &, si fuerit vestitus debitis circumstantijs, honestus, ac meritorius. Ita communis; idque patet ex eo: quia est medium ex natura rei ordinatum ad finem bonum, atque honestum, sive ad legitimam propagationem generis humani. Unde & DEUS Protoparentibus nostris præcepit actum conjugalem, *Genes. 2. ibi: Crescite, & multiplicamini.* Atqui blasphemum foret dicere, quòd DEUS aliquid ex se malum præceperit. Hinc ad *Heb. cap. 13.* ait Apostolus: *Honorabile connubium in omnibus, & thorus immaculatus.*

Actus conjugalis ex se licitus est, & honestus.

72. Additur notanter, vestitus debitis circumstantijs, nimirum ut non nisi loco, tempore, modo, finèque debito eliciatur; si vestitus debitis circumstantijs, alioquin enim culpà non vacaret. Hinc Angelus Raphaël Tobias, *cap. 6.* dixit: *Qui conjugium ita suscipiunt, ut DEUM à se, & à sua*

Dummodò si vestitus debitis circumstantijs.

sua

Propositio
damnata.

sua mente excludant, & sua libidini ita vacent, sicut equus & mulus, quibus non est intellectus, habet potestatem demonium super eos. Et conformiter huic effato Angelico, meritiſſimè Innocentius XI. sequentem inter alias, ordine 9. Propositionem damnavit: Opus conjugij ob solam voluptatem exercitum omni penitus caret culpâ, & defectu veniali.

I. Finis actus
conjugalis,
est genera-
tio prolis.

73. Cæterùm multiplex finis esse potest, licitè ac honestè exercendi actum conjugalem. I. Ob generationem prolis: nam proles suscipienda, & religiosè educanda ad Cultum Divinum, est finis primarius Matrimonij.

II. Satisfactio debiti
conjugalis,
& vitatio
incontinentiæ
alterius
conjugis.

74. II. Ob satisfactionem debiti conjugalis, atque ad vitandam incontinentiam ex parte alterius conjugis. Siquidem uxori expressè, vel tacitè petenti, tenetur vir, & econtrà uxor viro, reddere debitum ex Iustitia. Quando autem compartem advertit exiſtere in periculo incontinentiæ, tunc opus conjugale erit actus Charitatis, utpote elicitus ob finem salutis spiritualis Proximi. Hoc indicatur ab Apostolo 1. Corinth. 7. illis verbis: *Uxori vir debitum reddat, similiter autem uxor viro: Mulier sui corporis potestatem non habet, sed vir. &c.* Et infra: *Iterùm revertimini in idipsam, ne tentet vos sathanas propter incontinentiam vestram.*

III. Vitatio
proprie in-
continentiæ.

75. III. Ob vitandam incontinentiam propriam. Etsi enim non pauci Doctores velint, actum conjugalem non vacare culpâ veniali, si fiat ad vitandum periculum incontinentiæ in semetipſo: quia (inquiunt) hic non est proprius finis Matrimonij, sed bonum prolis. Communior tamen sententia nullam in hoc culpam agnoscit: siquidem, ut notat Doctor Subtilis 4. Dist. 26. §. per hoc patet, institutio Matrimonij non solum facta est à DEO in officium, hoc est, ad propagationem generis humani; sed etiam in remedium, videlicet vitandæ incontinentiæ post lapsum. Unde Apostolus 1. Corinth. 7. de innuptis ait, *Quòd si non se continent, nubant: melius est enim nubere, quam uri.*

Solvitur in-
stantia con-
tra hoc,

76. Nec obstat ratio in oppositum. Resp. enim, quarevis bonum prolis sit finis primarius ac principalis Matrimonij, simul tamen finem ejus minùs principalem esse vitationem propriæ incontinentiæ; quem proinde sufficit intendere. Alioquin certè contra communem Doctorum sequeretur, quòd nec careat culpâ veniali actus ille, si fiat ad vitandum in altero conjugum periculum incontinentiæ, cum & hic non sit finis primarius Matrimonij.

77. Num autem causâ solius sanitatis propriæ tuendæ licet, atque sine culpa veniali, fiat actus conjugalis, variant Doctores. Et quidem multi culpam in hoc venialem agnoscunt; eò quòd finis hic adverteretur institutioni Matrimonij, quod ob bonum prolis, atque ad vitandam incontinentiam à Deo institutum fuit, juxta proximè dicta. Alij e contra id omni culpâ vacare censent, præsertim si aliud aptum medium ad acquirendam, vel tuendam sanitatem non suppetat, prout limitat Sanchez lib. 9. disp. 10. Nam in tali casu (inquiunt) etiam bonum prolis, saltem remotè, includitur. Illud certum est, quòd quamvis venialiter peccaret conjunx petendo debitum causâ solius sanitatis, tamen reddens nullatenus peccet.

An liceat causâ solius sanitatis?

78. CONCL. III. Tenetur conjunx alteri explicitè, sive implicitè petenti, reddere debitum, nisi juxta causâ excusetur. Ita communis, & patet ex dictis, ac textibus S. Scripturæ n. 74. relatis.

Conjuncturæ tenetur alteri petenti reddere.

79. Infertur proinde, quòd conjunx mortaliter peccet, si absolutè neget debitum consorti, illud rationabiliter, seriò, ac sub obligatione exigenti: cum non uxor, sed vir habeat potestatem corporis ejus; & alioquin in petente facilè suboriatur periculum incontinentiæ. Secùs esset, si consortis non seriò, neque sub obligatione, sed solùm ex quadam benevolentia id petat, aut si precibus recusantis facilè acquiescat: dummodò in petente non subsit periculum incontinentiæ.

Alioquin peccat, & quomodo?

80. Additur tamen in Conclusionè, nisi justâ causâ excusetur. Nam ejusmodi obligatio non est tam stricta & gravis, quin occurrente rationabili causâ liceat solutionem vel negare, vel saltem differre; Quoniam (ut inquit Pontifex c. Quoniam. Ut lite non contestata.) in conjugio multi casus occurrunt, in quibus conjuges sine culpa, sed non sine causa, continere coguntur.

Nisi justâ causâ excusetur.

81. Sic excusatur conjunx I. Si non possit reddere debitum sine notabili periculo salutis corporalis: ut si conjunx sit vulneratus, laboret febris hectica, aut alio morbo, adeò ut actus conjugalis vehementer credatur nociturus. Imò, si nocententum existeret grave, illicitum foret illud reddere. II. Quando conjunx peteret in amentia, ebrietate, aut aliàs constitutus extra usum rationis: nam non peteret actu humano, & libero. III. Quando conjunx immoderatè, ac nimis frequenter petit: quia non videntur conjuges sese obligasse ad usum immoderatum: præsertim cum repugnet decentiæ, ipsique valetudini. IV.

Variæ causas excusantes à reddendo debito conjugali.

A a a a a a

Cùm

Cum conjunx ante consummationem Matrimonij possit Religio-
se ingredi, non tenetur illud consummare reddendo debitum
ante elapsos duos menses à contractu matrimoniali, *arg. c. Ex pu-
blico. de Conversione conjugat. V. Si publicè, seu coram alijs exige-
retur. Sunt & aliæ nonnullæ causæ, de quibus fusissimè Sanchez
lib. 9. de Matr. disp. 24. & seqq. & alij.*

Decet,
Tempori-
bus Sacris
abstinere ab
actu con-
jugali.

82. Quæres, an Tempore Sacro, v. g. Diebus Solemniori-
bus, Festivis, aut Dominicis, item die, quo quis Sacram Syna-
xin sumpturus est, vel sumpsit, licitum sit exigere, vel saltem
reddere debitum? Resp. I. Maximè decens est, atque à SS. Ca-
nonibus commendatum, quòd conjuges ejusmodi Diebus Sacris
abstineant ab actu conjugali, ut sic juxta monitum Apostoli, *1. Corinth. 7. expeditius vacent orationi; prout notatur c. Proposui-
sti. dist. 82. & c. Sciatis. & c. Quotiescunque. ac tribus seqq. 33. q. 4. cum
concordantijs.*

An sit pec-
catum, tunc
petere?

83. Resp. II. Utrùm autem ad hoc teneantur conjuges
sub peccato, saltem veniali, variant Doctores. Et quidem non
pauci arbitrantur, petere debitum ejusmodi Sacris Temporibus
non vacare culpâ, saltem veniali; idque ob Canones proximè
citos. Verùm quia illi continent duntaxat consilium (sicut &
verba Apostoli *loc. cit.*) non præceptum; hinc Sanchez *loc.
cit. disp. 12.* cum quibusdam alijs censet, talem petitionem debiti
non solum vacare culpâ mortali, sed etiam veniali. Illud cer-
tum est, quòd nullum sit peccatum, illis diebus petenti reddere;
quinimò quocunque tandem die, quantumvis solempni, debi-
tum exigatur, tenetur alter reddere, nisi aliâ justâ causâ ex-
cusetur.

Quid de
restitutione
debiti?

84. CONCL. IV. Petitio, ac restitutio debiti conjugalis, red-
ditur quandoque illicita, & mortifera. Ita communis, & pro-
batur inductione. Sic inprimis, qui malâ fide, seu dubius de va-
lore Matrimonij, contraxit, non potest stante illo dubio petere
debitum; tenetur tamen illud reddere petenti comparti, si hæc
bonâ fide contraxerat. Hujus ratio, & exemplum, habetur lu-
peritii n. 49. & 50.

Malâ fide
contrahens
matrimoni-
um, an possit
petere, vel
reddere?

Quid, si du-
bium de va-
lore matri-
monij su-
perveniat?

85. Quòd si dubium superveniat primùm Matrimonio jam
antehac bonâ fide contracto, talis non solum reddere, sed etiam
petere potest, dummodò simul adhibeat debitam diligentiam
acquirendi veritatem, nec tamen de invaliditate Matrimonij
constet. Ratio est: quia talis existit in legitima possessione Ma-
trimonij bonâ fide inchoati, sicque in jure petendi debitum; in
dubio

dubio autem melior est conditio possidentis. Herincx *disp. 7. de Matr. q. 6. n. 32.* Pirhing *tit. de Sent. excomm. n. 108.* solventes contraria, & alij. Et hoc ipsum à potiori dicendum, si postea oriatur solummodò scrupulus, ex levi ac temeraria credulitate conceptus: nam potest is ad consilium proprii Pastoris deponi, ac debitum conjugale non solum licitè reddi, sed etiam peti, *text. clar. 6. Inquisitioni, de Sent. excomm.*

86. Si verò conjunx pro certo cognoscat invaliditatem Matrimonij, eò quòd indubitanter sciat subesse impedimentum dirimens, quamvis hoc in facie Ecclesiae probare nequeat; non solum non potest petere, sed nec reddere debitum: non obstante, quòd per sententiam judicalem Ecclesiae (quae de occultis non judicat) vel etiam excommunicationem ad id compellatur, aut aliunde periculum vitae immineat. Ratio est: quia in nullo casu potest quis scienter fornicari, seu alteri carnaliter commisceri extra legitimum Matrimonium: hoc enim est intrinsecè malum. Unde talis potius in Foro externo debet humiliter sententiam excommunicationis sustinere, ut dicitur *cit. c. Inquisitioni, de Sent. excomm.* (h) Occisus autem ex hac causa, moreretur pro servanda virtute supernaturali Castitatis, & sic evaderet Martyr. (i)

87. Deinde, si quis durante Matrimonio contraxit affinitatem cum sua consorte, cognoscendo videlicet carnaliter ejus consanguineam, non potest petere debitum; licet reddere possit, ac teneatur. Ita habetur *c. Discretionem. & c. Tua fraternitatis, De eo, qui cognovit &c.* Et hoc idem dicendum de illo, qui cum Voto simplici Castitatis contraxit Matrimonium. An autem Confessarij Mendicantium cum talibus dispensare possint in ordine ad petendum debitum conjugale, jam alibi (k) dictum fuit.

88. Rursus certum est, conjuges peccare congregiando sodomiticè, sive extra vas naturale; quia talis congressus repugnat ordini naturae, finique Matrimonij. Quòd si verò conjuges sine justa causa non servant modum, sive situm naturalem, absque tamen periculo effusionis seminis; committitur peccatum duntaxat veniale: nullum, si justa causa interveniat. Quid autem sentiendum sit de eorum praepostero congressu in vase naturali (l) nec non & de tactibus impudicis inter conjuges (m) superius jam dictum est.

Quid si sciat
co sciat
invaliditas
matrimonij, sed non
possit probari?

(h) vide
dicta Tra.
13. Dist. 1.
n. 39. & 40.
(i) De hoc
Tr. 7. Dist.
1. n. 49. &
seq.

Quid, si su-
perveniat
affinitas?

Aut quis con-
traxerit cum
voto simplici
Castitatis?

[k] Tra. 6.
Dist. 3. n.
48.

Conjuges;
quomodo
peccent in-
debitè con-
grediendo?

(l) Tra. 9.
Di. 4. n.

64. (m)
ibid. n. 7.

Aaaaaa 2

89. Quaest.

Actus con-
jugalis an
liceat, si cō-
jux est
gravidā?

89. Quæres, an sit licitus actus conjugalis muliere existen-
te prægnante, puerperâ, vel lactante? Resp. I. Quando mu-
lier est gravida, licite redditur, & petitur debitum (adeoque illi-
cite negatur) dummodò absit periculum abortûs. Ita commu-
nis: nam nullo jure hoc prohibitum legitur. Nec obitat textus
c. Non solum. 32. q. 7. & c. Si causa. & c. Origo. 33. q. 4. ubi videtur
prohiberi accessus ad uxorem gravidam. Resp. enim, hoc esse
de consilio, non de præcepto, nisi in casu periculi abortûs: un-
de per se id non est illicitum, quamvis per accidens quandoque
non liceat, imò abstinendum sit, sive ob nimiam uxoris debili-
tatem, sive quia abortus timeretur.

Puerpera?

90. Resp. II. Uti matrimonio statim post partum, duran-
te adhuc naturali purgatione mulieris, per se loquendo non est
quidem peccatum mortale, ut tenent plerique Doctores: nibi-
lominus communiter peccatum veniale deesse non solet; idque
ob nimiam inæmperantiam, quæ in copula ista sceditati junctâ
intervenire solet. Ita Herincx *loc. cit. n. 18.* hoc ipsum *n. 15.* post
Sanchez *lib. 9. de Matr. disp. 21. n. 7.* & alios, tradens de accessu vi-
ri ad menstruatam; quamvis quoad hoc ultimum D. Thomas,
D. Bonaventura, & Scotus *4. dist. 32. q. un.* ac nonnulli alij, vi-
deantur esse rigidioris sententiæ, atque extra periculum inconti-
nentiæ in alterutro conjugum existens, damnare peccati gravi-
oris accessum viri ad menstruatam. Porro non esse illicitum actum
matrimoniale eo tempore, quo mulier est lactans, passim fa-
rentur Doctores.

Menstruata?

Vel lactans?

QUÆSTIO VII.

De Divortio.

Divortium, 91.
quid?

Divortium, quantum ad propositum, est legitima sepa-
ratio viri ab uxore, manente adhuc vinculo conju-
gali. Et dicitur, *legitima separatio*: quia sine lege, &
legitimâ ratione fieri non potest, cum vi ipsius Matrimonij, cujus
vinculum est indissolubile, teneantur conjuges ad individuum
vitæ societatem mutuò retinendam. Et additur, *manente vinculo
conjugali*, ad excludendam aliam Divortij acceptionem: si-
quidem

Divortium
duplicitèr.

92. Divortium generatim accipitur dupliciter. I. Pro se-
paratione conjugum dissoluto eorum matrimonio quoad vincu-
lum: quo modo sæpiùs illud sumitur in Jure Civili, & an fieri
possit,